

**ПРИЛОЗИ ПРОЈЕКТА
ИНСТИТУЦИЈЕ ПРАВНЕ ДРЖАВЕ
У УСЛОВИМА ТРАНЗИЦИЈЕ**

**ПРАВО, ПРИВРЕДА
И ПРОЦЕСИ ИНТЕГРАЦИЈЕ**

Београд, 2003.

Издавач

Савет пројекта *Институције правне државе у условима транзиције* и
Центра за публикације Правног факултета Универзитета у Београду
Београд, Булевар Револуције 67

Књига је један од резултата рада на пројекту *Институције правне државе у условима транзиције*, који се реализује на Правном факултету у Београду, под руководством проф. др. Владимира Милића, а финансира га Министарство за науку, технологију и развој Републике Србије.

Сви текстови садржани у књизи
су израз личних уверења аутора

Уредници

Проф. др Владимир Милић
Доц. др Рајко Јелић

Технички уредник
Дејан М. Радуловић

Компјутерска обрада
Младен Стојановић

Тираж
200

Штампа
Визартис, Београд

© 2003, ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ, БЕОГРАД. Сва права придржана. Није дозвољено да било који део ове књиге буде снимљен, смитован или репродукован на било који начин, укључујући, али не ограничавајући се на фотокопирање, фотографију, магнетни упис или било који други вид записа, без претходне дозволе Издавача.

*др Стеван Лилић
професор Правног факултета у Београду*

ЧЕТИРИ ПИТАЊА (која треба решити пре усвајања Уставне повеље Србије и Црне Горе)

Недавно је објављен интегрални текст Уставне повеље државне заједнице Србије и Црне Горе (СЦГ) који је, након скоро пола године и уз бројне тешкоће и блокаде, усвојен од стране Уставне комисије 8. децембра 2002. године у Подгорици.

У изради решења за Уставну повељу, осим «обичних» политичара и правника из савезног и републичких парламената, учествовало је и неколико експерата у својству чланова тзв. Венецијанске комисије Савета Европе. Међутим, и поред свих настојања, труда и трошкова, неколико фундаменталних питања везаних за будућу државну заједницу Србије и Црне Горе још увек траже јасне и прецизне формулатије.

Тамо где садашња Уставна комисија није успела, а у циљу да се Уставна повеља усвоји и примени, као и ради испуњења услова за пријем у Савет Европе, морају се ефикасно и благовремено решити четири важна питања. Тај задатак мораће, пре свега, да испуни надлежни одбори за уставно питања српског и црногорског парламента.

a) Усвајање, ступање на снагу и промена Уставне повеље СЦГ

- Ова Уставна повеља *усваја се* у Народној скупштини Републике Србије и Скупштини Републике Црне Горе у истоветном тексту *и ступа на снагу* када се, у том тексту *усвоји и прогласи у скупштини СРЈ*. (ЧЛ.23/1)
- *Промена* ове Уставне повеље врши се по поступку и на начин на који се *доноси* Уставна повеља. (чл.26.)

Велики проблем: Промену Повеље *није могуће* вршити по истом поступку и на исти начин на који се доноси. Ово из разлога што би промене (након усвајања у скупштинама држава чланица), требала да *усвоји и прогласи Скупштина CPJ*, што је немогуће, јер скупштина CPJ престаје да постоји усвајањем Повеље.

Велики проблем: «Повеља о људским и мањинским правима и грађанским слободама, која је саставни део ове Повеље, усваја се по поступку и на начин предвиђен за усвајање Уставне повеље» (чл. 9.). У вези са усвајањем Повеље о правима јавља се *исти проблем* као и у вези са променом Уставне повеље (Чл. 23 и Чл. 26), осим у случају да се Повеља о правима усвоји истовремено као и сама Уставна повеља.

Мали проблем: Према Уставу CPJ (Одељак V, чл. 78-98), «Скупштина CPJ» не постоји, већ само постоји *Савезна Скупштина*.

Мали проблем: Пошто изрази «усваја» (чл. 23) и «доноси» (чл. 26) заправо значе *исто*, нема потребе користити различите речи за исту ствар.

б) Доношење устава држава чланица након усвајања Уставне повеље

- Државе чланице ће извршити *измену својих устава* или *донети нове уставе*, ради усаглашавања са овом Уставном повељом, у року од шест месеци од дана усвајања Уставне повеље (чл. 23/4).

Веома велики проблем: Какве су *консеквенце*, односно *санкције* уколико државе чланице не буду поштовале рок од шест месеци за доношење новог устава. Свима је познато да је Устав Србије усвојен у септембру 1990. године, а Устав CPJ у априлу 1992. године. Међутим ни након десет година Устав Србије није усаглашен са Уставном повељом у року од шест месеци. Слична ситуација може се дрогодити и у Црној Гори.

Велики проблем: Да ли се пробијањем рока, државна заједница Србија и Црна Гора *распада*, и уколико се распада, како се распада: на две независне државе или долази до «ресурекције» садашње CPJ.

Мали проблем: Да ли се без посебних последица може одредити неки *нови рок* (нпр. такође од 6 месеци). Да ли се без посебних последица може одредити неки *нови рок* (нпр. такође од 6 месеци).

в) Иступање из СЦГ

- По истеку периода од три године, државе чланице имају право да покрену поступак за промену државног статуса, односно за иступање из Србије и Црне Горе (чл. 25/3).
- У случају *иступања Црне Горе* из Србије и Црне Горе, међународни документи који се односе на СРЈ, односно резолуција СБ УН 1244, односили би се и у целости важили за Србију, *као следбеника* (чл. 25/3).
- У случају да се *обе државе чланице* у референдумском поступку изјасне за промену државног статуса, односно независност, у *поступку сукцесије* регулишу се сва спорна питања, као у случају бивше Југославије (чл. 25/5).

Веома велики проблем: Члан 25. Уставне повеље регулише модалитет иступања из државне заједнице СЦГ. Пре свега, то се односи на ситуацију када се државе чланице *споразумно* опредељују за иступање из СРЈ. Међутим, када се ради о једностралном иступању, Уставна повеља полази од тога да, иако ова могућност постоји за Црну Гору, она не постоји и за Србију. Имајући ово у виду није јасно : а) да ли је Србија *«правоверни чувар»* државне заједнице СЦГ која никада неће поставити питање унилатералног иступања или је б) Србија *«талац»* друге државе чланице која може једноставно иступити, док Србија ни *«теоријски»* нема ту привилегију.

Велики проблем: Да ли након периода од три године свака држава чланица *за себе* може да покрене поступак промене државног статуса, односно иступања, или то могу да раде *заједно* уз обострану сагласност.

Велики проблем: Да ли се ситуација иступања Црне Горе односи *само* на период до истека три године, или и после тога, и с тим у вези да ли се случај да се *обе државе чланице* у референдумском поступку изјасне за промену државног статуса, односно независност односи на период од три године, или и након тога.

Мали проблем: Да ли право на покретање поступка за промену државног статуса, односно иступање (након три године) укључује и *«референдумски поступак»* или не.

д) **Избор председника СЦГ, распуштање скупштине и нови избори**

- Председник и потпредседник Скупштине Србије и Црне Горе предлажу Скупштини кандидата за председника Србије и Црне Горе. Уколико предложени кандидат *не добије потребну већину гласова*, председник и потпредседник скупштине, у року од 10 дана, предлажу новог кандидата. Уколико и тај кандидат не добије потребну већину гласова, *Скупштина се распушта и расписују се нови избори* (чл. 13/1-2).
- ... Током прве две године по усвајању Уставне повеље, *посланици се бирају посредно*, сразмерно заступљености у Народној скупштини Србије и Скупштини Црне Горе (чл. 12/3). «После овог *почетног периода*, посланици Скупштине Србије и Црне Горе бирају се на непосредним изборима (чл. 12/5).

Мали проблем: Уставна повеља у једном случају користи израз (да се посланици) «бирају посредно» (чл. 12/3), а у другом да се «бирају из састава» (чл. 12/4). Иако су формулатије различите, оне значе исто, с тим што се заправо не ради о «избору», већ о «делегирању» представника скупштина држава чланица у Скупштину СЦГ према одређеним стандардима.

Велики проблем: Уколико се ова ситуација појави и у тзв. «почетном периоду» тј. уколико се председник не изабере у периоду током прве две године по усвајању повеље, Скупштина се распушта и расписују се избори. Међутим, током прве две године није могуће «расписати изборе» јер се посланици деле ирају од стране скупштине држава чланица и не могу бити бирани на непосредним изборима.

Веома велики проблем: Како је ситуација да се не изабере председник могућа већ на првом заседању нове Скупштине, може се дрогодити да нова државна заједница *не преживи ни сопствени порођај*.

САДРЖАЈ

САДРЖАЈ	3
Уместо увода	5
I ДЕО.....	7
ОПШТА ПИТАЊА ПРАВА И ПРИВРЕДЕ	7
др Влајко Брајић АКТУЕЛНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ОДНОСА ЗАКОНА, ОПШТИХ АКАТА И УГОВОРА О РАДУ И ЊИХОВЕ САДРЖИНЕ.....	9
др Мирко Васиљевић О НЕКИМ ОПШТИМ ПИТАЊИМА ЗАШТИТЕ ПРАВА АКЦИОНАРА	27
др Драган М. Митровић ПРИМЕНА И ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА	45
др Емилија Вукадин ИНСТИТУЦИОНАЛНЕ ОСНОВЕ ТРАНЗИЦИЈЕ И ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ....	55
др Стеван Лилић ЧЕТИРИ ПИТАЊА (која треба решити пре усвајања Уставне повеље Србије и Црне Горе)	67
др Оливера Вучић О ПРЕТПОСТАВКАМА ЗА УВОЂЕЊЕ СУДСКЕ КОНТРОЛЕ УСТАВНОСТИ.....	71
II ДЕО	
ГРАЂАНСКО ПРАВО	81
др Марина Јањић-Комар ТЕОРИЈСКЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ОСТВАРИВАЊА ЉУДСКИХ ПРАВА - Савремени контекст људских права	83
др Рајко Јелић ПОЈАМ СВОЈИНЕ У КОНТИНЕНТАЛНОМ ПРАВУ	89
др Слободан Марковић ПРЕДЛОГ ЗА ИЗМЕНУ И ДОПУНУ ЗАКОНА О АУТОРСКОМ И СРОДНИМ ПРАВИМА.....	107
др Слободан Панов, Породично-правна позиција жене у Савезној Републици Југославији.....	139
мр Драган Павић Европски законик о уговорном праву	159
Милош Живковић РЕФОРМА ПРОПИСА О РАДУ ЕЛЕКТРОНСКИХ МЕДИЈА ..	171
Балша Кашћелан УГОВОРИ У НАСЛЕДНОМ ПРАВУ	183

III ДЕО	
МЕЂУНАРОДНО-ПРАВНИ АСПЕКТИ.....	193
др Будимир Кошутић	
ПРАВНА (НЕО)ОГРАНИЧЕНОСТ ДРЖАВНЕ ВЛАСТИ И	
МЕЂУНАРОДНО ПРАВО.....	195
др Милан Пауновић	
МЕЂУНАРОДНО - ПРАВНА ЗАШТИТА ЖИВОТИЉА.....	209
др Владимир Стојильковић	
МЕЂУНАРОДНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИНСТИТУЦИЈЕ КАО СУБЈЕКТ	
МЕЂУНАРОДНОГ ПРИВРЕДНОГ ПРАВА.....	223
др Владан Јончић	
ЕВОЛУЦИЈА ХУМАНИТАРНОГ ПРАВА У СРЕДЊЕМ ВЕКУ И ЗАЧЕЦИ	
ЗАШТИТЕ НЕКИХ ЉУДСКИХ ПРАВА	233